

bodo lahko nudili. — Nove naročnike prosimo, naj se prijavijo čimprej, da vemo končno določiti število izstisov. Vse naročnike prosimo, naj pri vplačevanju naročnine zapišejo ob robu polovnice leto, za katero je namenjena. S tem se bo lahko takoj pojasnilo vsako nesporazumljenje. — Na čvrsto in plodonosno delo v novem letu! — Tako kličemo tudi mi!

Ivan Cankar: Za križem. Naslovno risbo je risal Henrik Smrekar. V Ljubljani 1909. Založil L. Schwentner. Cena broš. 3 K, izv. vez. 4 K 50 h, po pošti 20 h več. — V pričuži knjigi, ki jo je izdal v priznato elegantni opremi podjetni založnik Schwentner, je zbral Cankar 13 svojih deloma že objavljenih črtic ter en sonet. Vse te črtice se odlikujejo po lepoti jezika in po slikovitosti pripovedovanja, lastnega Cankarju. Ljubilec Cankarjevega peresa se brez dvoma razvesele lepe knjige. — l.

Politiški pregled.

* **Volitve v štajerski deželni zbor** se vrše v drugi polovici meseca maja. — Učiteljsko udeležbo živahno poseči v volilno borbo. Da bi le z uspehom — to je naša iskrena želja!

* **Shod za slovensko vseučilišče** se je vršil dne 27. pret. mes. na Dunaju. Sprejete so bile te-le resolucije: Slovensko akademsko dijaštvo na Dunaju, zbrano na shodu dne 27. jan. 1909., 1. ogorčeno protestuje proti vladni nameri rešiti italijansko vseučilišče vprašanje, ne da bi se istočasno ugodilo tudi slovenskim vseučiliškim zahtevam; 2. izjavlja, da ne bo prej mirovalo, dokler se ne ustanovi popolno slovensko vseučilišče v Ljubljani. Za zdaj pa zahteva, da vlada takoj izpolni sledeči minimum zahtev: a) da takoj ustanovi popolno pravno fakulteto v Ljubljani, b) da kot provizorij popolnega slovenskega vseučilišča v Ljubljani s takojšnjo ustanovitvijo stipendij omogoči pridnim in talentiranim slovenskim dijakom popolnoma posvetiti se svoji stroki, da se tako usposobijo za profesorska mesta na slovenskem vseučilišču v Ljubljani, c) da reši slovensko dijaštvo neprijaznega Dunaja in Gradca s tem, da prizna studije in izpite na zagrebškem vseučilišču ter izpolni vseučilišči v Pragi in Zagrebu z onimi stolicami, ki so potrebne, da tam dosežejo naši dijaki popolno usposobljenost za državne službe; 3. prosi in roti slovenske državne poslance, da na noben način ne pripuste na dnevni red razprave o italijanski pravni fakulteti, dokler vlada ne ugodí vsaj onim zgornj navedenim minimalnim zahtevam.

* **Italijanska pravna fakulta.** „Trentino“, ki je dosedaj vedno pobijal načrt italijanske pravne fakulte na Dunaju. jo hipoma zagovarja, rekoč, da je italijanska pravna fakulta na Dunaju boljše kot nič, da Italijani torej ne smejo pobijati tega predloga, ampak skrbeti za to, da načrt izboljšajo.

* **Poljaki in Čehi.** „Dziennik Polski“, glasilo konservativnih Poljakov, grozi Čehom, da se bo moralo postaviti „Polsko kolo“ proti njim, ako bodo s svojimi medsebojnimi prepričanji preprečili delavstvo parlamenta. Naj si postavijo trden, autonomistiški program, in Poljaki jih bodo podpirali; dokler pa bo češko-nemški spor zaprta parlamentarnega dela, ne smejo računati na podporo poljskih poslancev.

* **Krščanski socialci in delavstvo.** Dne 24. pret. m. je imelo klerikalno delavstvo v Hernalsu na Dunaju shod, na katerem je kršč. soc. poslanec Kunsek očital vodstvu stranke in še posebno Gessmannu, da nista izpolnila delavstvu danih obljub. Sprejeta je bila resolucija, ki pravi, da se „krščansko socialna stranka poslužuje delavstva samo kot glasovalnega materiala, da se pa navsvo moč brani, da bi delavstvo dobilo v stranki kaj več vpliva.“ Do tega zdravega spoznanja je torej prišlo klerikalno delavstvo na Dunaju. Kdaj drugod?

* **Srbija.** Srbski odposlanec Nenadović je na nekem pogovoru izjavil, da zahteva Srbija pas bosanskega ozemlja, ki naj Srbijo zveže s Črno goro do Jadranskega morja. Srbija se za sedaj zadovoljuje s tem, da pokaže velevlastim dobre namene, toda Srbija se ne odpoveduje avtonomiji Bosne in Hercegovine in ne sprejme gospodarskih koncesij. — Vojni minister predloži skupščini zakonski načrt, v katerem se zahteva nov kredit za oboroževanje. V poslanskih krogih govore, da bo znašal ta kredit tri milijone dinarjev. Kredit se porabi za mobilizacijske priprave. Doslej je vojni minister zahteval za izredno oboroževanje od skupščine 33 in pol milijonov dinarjev.

* **Črna gora.** „N. Wiener Tagblatt“ poroča iz Kotora, da je črnogorski knez Nikola dal zastopnikom velevlasti dostaviti noto, v kateri naglašajo potrebo, da se skliče mednarodna konferenca, ki bo razpravljala o željah Črne gore. Knez izjavlja v noti, da se je položaj poslabšal.

* **Vseslovanski ženski kongres.** V varšavskem društvu za ravnopravnost žene se je porodila misel, da bi se tekom tega leta priredil vseslovanski ženski kongres v Kra-

kovu. Da se izvede ta načrt, je stopilo imenovano društvo v dotiko z vsemi slovanskimi ženskimi društvi. Vse slovansko časopisje idejo pozdravlja.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Vestnik.

Kaj je hudo in kaj še huje? Hudo je delati tlako, še huje pa delati tlako z numeriranimi kostmi, kakor je sedaj obsojeno kranjsko učiteljsko. To je že pekelnat svet. — Dobro bi bilo poslati deputacijo na Dunaj za odpravo teh žalostnih razmer. In ker je vlada obljubila prispevek deželam, upamo, da bi ta pot ne bila zamažena!

Slomškar proti — S. L. S. V 23. letošnji številki priobčuje „Slovenec“ pod naslovom „Novi viri deželnih dohodkov“ članek, ki ima podpis „Slomškar“. Članek je pač toliko zanimiv, da ga ne moremo prezreti. „Slomškar“ piše: Rajni deželni zbor kranjski iz l. 1905., se je v svoji zadnji uri proslavil s činom, ki je pač edini te vrste na svetu. Spoznal je bedno in neznosno stanje učitelstva, pa mu je zboljšal plačo. V trdnem prepričanju, da je draginja samo za oženjene, je priznal le tem draginjsko doklado, pa še začuda veliko. Kar nas je še „ledig in frej“, smo bili za nekaj časa potrti in obupani zaradi te odlike, a kmalu smo se potolažili; zakaj mislili smo, da bomo plačevali potrebščine po isti ceni, kot pred desetimi leti, ko so vendar naši očetje v deželnem dvorcu obenem s svojo regulacijo učiteljskega „lona“ zapovedali, da za neozmenjene in za neomežene ne sme biti draginje. Žalibog, da so pozabili ta ukaz razglasiti, in zato moramo tudi sami in samice drago plačevati, četudi nimamo draginjske doklade. Umevno, da nas je to nekako razburilo; postali smo tako predzorni, da smo to izjemno stanje proglasili za veliko krivico. Bili smo trdno prepričani, da bi deželni zbor rad popravil svoj nepremišljeni korak, ako bi ne bilo obstrukcije. Kako smo se torej razveselili, ko se je letos po novem letu zopet sešel k delovanju. Imeli smo trdno prepričanje, da bomo dobili vsaj mrvice v obliki draginjske doklade, če že ne bo nič z regulacijo, saj upamo že četrto leto in gledamo po strani ta čudoviti „ex lex“ poslaniške ljubezni do samskih učiteljskih moči. Proti pesimistom smo zagovarjali ne samo dobro voljo poslancev, ki mora predvsem zatrepi in odpraviti vsako krivico, ki jo trpe pošteni samski učitelji in učiteljice že četrto leto. Nekateri so bili celo tako naivni ter so mislili na ni denarja. A mi drugi smo dobro vedeli ceniti moč in iznajdljivost velikega zbora; bili smo prepričani, da najdejo potrebni drobiži. In res so ga našli. Regulirali so plače deželnih uradnikov in uslužbencev brez ozira na sedmi zakrament ter celo pomnožili njih število, ne število zakramentov ampak uradnikov, in zapovedali deželnemu odboru imeti odprto roko, z eno besedo: S tisočaki so se kar žogali. Jaz sem pa dan na dan nestrpno pričakoval „Slovenca“ in čakal, kdaj bodo padle iz njega naše draginjske doklade. Toda zastoj. Kratka resolucija „Slomškove zveze“ ni našla niti toliko milosti pred očmi naših prijateljev, da bi prišla vsaj v koš deželnega zbora; marveč je neki član šolskega odseka menda kar klobaso vanjo zavrnil. „Zakaj nam pač niso dovolili draginjske doklade?“ tako sem premišljeval in si belil glavo. „Saj imamo vendar denar! Zakaj nočejo popraviti krivice, ko je vendar med poslanci toliko doktorjev svetih in posvetnih vednosti?“ — Po dolgem premišljevanju sem naposled prišel do tega, da so poslanci prav storili, ker se niso zmenili za našo resolucijo; kajti mi, ki ne okušamo sladkosti zakonskega jarma, imamo pravzaprav še predobro plačo. Da, še nevarno je, da postanemo kapitalisti, kar bi bilo zoper demokratska načela „S. L. S.“ Le poslušajte! Stanovanja nam tako ni treba! Čez dan smo v šoli, ponoči se pa še dobi za par vinarjev kako ležišče. V Ljubljani so na razpologo postelje prav ceno pri „Pravem starem tišlerju“, na deželi se pa v dišečem senišču prav izborna počiva. Za zajtrk zadostuje ena zemlja; staro dobiš za dva vinarja. Kosit greš lahko v izkuho; priporočam ti posebno vampe, male ali velike, ako si tako izbirčen, da si moraš spogati mesnino. Tudi v „Ljudski kuhinji“ obeduješ jako ceno, obenem si pa še nakuješ lahko obilo zaslug za vzgojo mladine, ki tudi tam obeduje, pa bi dostikrat nenasičenem dal lep zgled skromnosti in zatajevanja samega sebe. Na deželi pa lahko zajameš pri županovi družini za malo odškodnino. Večerje pa tako ni treba vsak dan. Dvakrat na teden je že več, kot preveč. Saj pravi pregovor: „Poln želodec ne študira rad.“ Mi se pa moramo večer pripravljati za šolo, pa zvezke popravljati, zato je bolje, da smo brez večerje. Da ne bo ta ali oni učitelj vsled pajčevinastega želodca

prišel v konflikt s pedagoškim pravilom, ki velja, da naj nastopa vzgojitelj pred šolarji vedrega, svežega, veselega obraza, živahnega kretanja in čistega duha, bi nasvetoval, da se uvede na pripravnični poseben tečaj za dresuro pravega nastopa ob godbi cvilečega želodca. Sicer se pa tudi čuje, da slovenski rojak v Hamburgu v kratkem predloži vladi prošnjo za patent na epohalen izumek, ki bo omogočil, da bomo udobno in komodno živeli ob strjenem zraku. Če se to obistini, potem bo kranjska dežela rešena mačehovske skrbi za učiteljsvo. Ako bodo samski učitelji vpoštevati zgoraj navedene nasvete, potem utegne temu ali onemu še kaj ostati. Pri prihodnjem zboru „Slom. zveze“ pa lahko sklenemo bolj primerno resolucijo, da naj neozmenjenim učiteljem in neomeženim učiteljicam toliko odtegnejo pri plači, da se bo s temi odtegljaji pokrila draginjska doklada onih učiteljskih moči, ki se grejejo pri domačem ognjišču. Prepričan sem, da te resolucije naši očetje v deželnem dvorcu ne bodo tako bagatelizirali, kakor so prošnjo za doklado. Na ta način pride deželni zbor do novih virov, davkoplačevalci pa se bodo odahnili, pa še naprej hvalili potrpežljivost stradalajočih učiteljev in učiteljic. — Objavljamo te besede brez vsake opazke, da ne bi kdo rekel tako ali tako. Same govore dovolj glasno: Po zaslugi S. L. S. bodo tudi Slomškarji stradali še naprej. V srcu pa se hodo — kakor se že sedaj! — še bridko kesali preljudi naši tovariši — uskoki!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le p. i. tovariši in tovarišice: A. Leban, J. Strekelj, I. Mahorčič in Olga Peternel, vsi iz Komna na Krasu; Marija Wessner, nadzorovalna dama na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani; Anton Ivanovič iz Tater pri Materiji; Antonija Vižin od Sv. Trojice pri Rakeku; Ignacij Tramte, Emil Adamič in Marija Kratner, vsi iz Kamnika; Viljem Zirkelbach iz Podbrezja; Fran Lavtižar iz Smartnega pod Smarno goro; Vilma Bogataj iz Drežnice pri Kobaridu; Karel Završnik iz Dupelj; šolsko vodstvo bolfensko na Kogu; Anton Tušar iz Podlake na Goriškem; Anton Faganeli iz Mirna; Peter in Vilma Repič z Unea; krajni šolski svet v Loškem potoku pri Rakeku; Mijo Žagar in Katia Podgornik iz Klanca v Istri; Anton Petriček, Terezija Kordisch, Rajko Vrečar, vsi iz Žaleca; Fran Bogataj in Franja Stres iz Kobarida; Anton Žibert z Ježice; A. Sežun iz Mavčič s pripomojo:

Bratje, v žepe posezimo in darujmo vsak svoj dar za konvikt, ki je potreben, kar nam vsem je znana stvar.

Kadar dvigne se ta stavba, dvigne z njo se i naš stan. Sklad na sklad zdaj položimo, bratroljubje, hajd' na dan! —

Bog plati!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Učiteljska hranilnica in posojilnica v Ljubljani, 100 K; Posojilnica v Starem trgu pri Ložu 20 K; Hranilnica in posojilnica v Dolu pri Zid. mostu, 10 K; gđ. Marija Slavčeva, učiteljica krojnega risanja v Ljubljani, 5 K; Posavski krožek, 5 K; vesela družba pri Zlati ribi v Ljubljani, 5 K. Bog plati!

„Domače ognjišče“ je izšlo s prav zanimivo vsebino. Tovariše in tovarišice prosimo, da širijo list med ljudstvo ter mu pridobivajo novih naročnikov. Celoletna naročnina znaša 2 K 50 h.

V letošnji l. številki „Domačega ognjišča“ ostala je pomotoma letnica 1908 namesto 1909. To napako naj blagovoli vsak naročnik sam popraviti s peresom.

„Naša bodočnost“, list za šoli odraslo mladino, bo izhajala kot samostojni list; zato se je prva številka nekoliko zakasnela. Celoletna naročnina znaša 2 K 50 h. Naročnino za „Našo bodočnost“ in „Domače ognjišče“ sprejema Učiteljska tiskarna.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani ima svoj sestanek 11. t. m. pri „Slepem Janezu“. Gostje dobrodošli! Na snidenje!

Glavna napaka nekaterih mlajših učiteljev je, da preveč zahtevajo od učencev. Učili so se ravno kar psihologije teoretično in vendar so slabi psihologi v praksi, ker ne poznajo počasnega razvoja otroške duše. Učitelj kot oče zna to že bolje presoditi. Tudi nekateri kateheti tega ne umejo.

„Narodna Prosveta“ v Pazinu ima o bežičnem shodu kranjskega učiteljskega obširno poročilo in objavlja Ganglov govor skoro v celoti. Poročilo ima opazko: Nama za razmišljanje.

Umrl je dne 28. pret. mes. pri svoji materi in pri svojem bratu v Rajhenburgu tov. Viktor J a m š e k, učitelj v Skofji Loki, star

komaj 26 let. Pobralla ga je učiteljska bolezen — jetika. Vrlemu tovarišu blag spomin! **Slovenjeblstriškega učit. društva „Dravinjski krožek“** priredi II. roditeljski sestanek dne 7. t. m. ob 3. popoldne v šoli v Studenicah. Prvi roditeljski sestanek v Poljčanah dne 25. prosinca se je dobro obnesel. V kratkem se vrši III. sestanek na Črešnjevcu in IV. na Poljskavi.

Za učiteljski sklad so darovali: tov. Eksel Srečko, učitelj v Vojniku, 2 K; dalje Ivan Tomažič, Jul. Kobič, Leonida Herzog, Angela Karba, Mara Kocuvan, Fran Zacherl, Janko Karba, Avgust Lah, Fran Cveto, Ferd. Sprager, Terezija Petovar in Hermina Mahorčič; vsi po 1 K. Skupaj 12 K. Polovica te vsote je poslala blaginjičarka socialnemu odseku učit. društva za Ljutomer socialnemu odseku „Zveze“, polovico pa obdržala za domači odsek. Srčna hvala! Živeli nasledniki.

F. Voglar, blagajnik.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju. Č. kr. okr. šol. svet v Kranju je imel dne 28. jan. sejo. O kurencijah poroča predsednik. Zaradi bolozni sta na dopustu Vinko Zahraštnek, učitelj v Šk. Loki, in Viktor Jamšek istotam. (Ta je med tem že umrl pri starših v Rajhenburgu.) Prvega nadomestuje izprašana učiteljska kandidatinja Amalija Poljančeva, drugega pa Marija Piškurjeva. — Marija Škabrneta, učiteljica v Smartnem je imenovana za nadomestno učiteljico na c. k. ženski pripravnici v Ljubljani; njeno mesto je zasedla izprašana učit. kandidatinja Erna Rozmanova. — Za privatno nemško šolo v Trzinu in notranjo uršulinsko šolo v Skofji Loki je namesto Albina Belarja imenovan za okr. šol. nadzornika Karel Schrautner v Ljubljani. — Glede definitivnega zasedanja učiteljskih mest v Trzinu, Cerklah in na Trati nad Skofjo Loko se stavijo tozadevni ternopredlogi. — Ferdinandu Kalingerju, nadučitelju v Trzinu, se pripozna 6. petletnica. — Za pouk v kmetijstvu na nekaterih šolah v okraju se predlagajo nagrade (državne in deželne ustanove). Učiteljska konferenca se vrši v Skofji Loki, dan in kraj se določi pozneje.

Drugi letošnji roditeljski sestanek je priredilo krško učiteljsvo v nedeljo, dne 24. t. m., ob pol 4. uri popoldne v šolski telovadnici. Tov. L. Levstik je v svojem predavanju „Kdo je kriv, da otroci lažejo?“ opominjal roditelje, naj tudi v tem oziru bolj pazijo na vzgojo svojih otrok. Laž otrokom ni prirojena, ampak privzgojena. Predavatelj je vestno opisal vzroke laži, pozabil pa tudi ni opomniti, kake zle posledice rodi laž, če ji pustimo, da se vkorenini in otroškem srcu. Tov. gospa dr. Romihova nas je nato vodila po alpskih deželah. S skioptičnimi slikami in z izbrano besedo nam je opisala bajne lepote v led zakovanih gorskih velikanov, idiličnih gorskih dolin, ki so posejane s prijaznimi naselbinami, vodila nas je v trge in mesta kjer poleti mrgoli prirodežejnih tujecev in nam tako v kratkem času podala zakroženo sliko najlepšega dela naše širne Avstrije. Omenim naj še, da je med odmorom igral violinski kvartet, pri katerem so sodelovali nekateri tovariši učitelji in nekaj učencev meščanske šole. Udeležencev je bilo topot jako veliko (do 150), kar kaže, da so nedeljski popoldnevi prav pripraven čas za roditeljske sestanke. Pohvalno mi je tudi omeniti mestnega župnika g. I. N. Reinerja, ki vsakokrat na prižnici priporoči roditeljem, naj se udeležijo sestanka in vsakokrat tudi sam pride k sestanku. To je pravo razumevanje skupnega dela za ljudski blagor. H.

Tretji sestanek trgovskih in obrtnih vajencev je priredilo učiteljsvo meščanske šole v Krškem v nedeljo, dne 31. januarja, ob 2. uri popoldne. Vrsto predavanj je nadaljeval tov. Dragotin Humek s temo: Tehnika, nje razvoj in napredek od nekdanj do danes. V kratkih potezah podajamo vsebino tega predavanja; Kaj pomeni beseda tehnika. Razlika v orodjih nekdanj in danes. Prvo kladivo — današnji parni stroj. Prvi čoln — današnji parnik. Prvo orožje — kamen — današnja krogla puške. Velikanski napredek od nekdanj do danes. O g e n j — človeštvu dobrotnik. Ko bi ne bilo ognja. Prvi ogenj. Ohranitev. Prvo vžigalo. Kresanje. Vžigalice. Izdelovanje. Peč. Ogenj na tleh. Ognjišče. Kurjava v sobi na trinožcu. Kamin in dimnik. Peč in njen namen. Notranji ustroj. Glinaste in železne peči. Nasipna peč. Peč s plaščem. Osrednja kurjava. Kurjava z razgreto vodo. S čim kurimo. Oglike in njega izdelovanje v kopah. Tvorba šote. Kako je nastal premog. Velikanska uporaba premoga. V doglednem času ga bomo porabili. Nadomestila. Bencin. Petrolej. Plin. Električna. Uporaba vodne sile. Solnčni žarki. Luč. Prva razsvetljava. Plamenice. Smola in mast. Svetilnice za olje. Stenji. Cilinder iz pločvine in iz stekla. Petrolej in petrolejka. Prva sveča. Izdelovanje nekdanj in danes. Stearin. Petrolej bomo porabili. Nadomestila. Svetilni plin in plinarna. Auerjeva vrečica. Električna. Dvojna vrsta električnih luči. Konkurencija med plinom in elektriko. Acetilen in druge razsvetljave. — Po končanem predavanju, ki so ga učenci poslušali z veliko pozornostjo, smo odšli v telovadnico, da pretegnemo od sedenja zastale ude. H.